

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Predsednik Državnega zbora

Številka: 00104-271/2016/6
Datum: 7. 12. 2016
Zveza: dopis št.: 020-07/16-1389/2 z dne 8. 11. 2016

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	09-12-2016
Šifra:	010-07/16-1389/3
Povezava:	020-07/16-13
EPA:	EU:
Sign. zn.:	
Kratica:	

Na podlagi 249. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13) vam pošiljam:

- Odgovor na poslansko vprašanje Franca Breznika v zvezi z deficitarnimi poklici, ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela na 113. redni seji dne 7. 12. 2016.

Mag. Lilijana Kozlovič
generalna sekretarka

Priloga: 1

Številka: 00104-271/2016/5

Datum: 7. 12. 2016

Odgovor na poslansko vprašanje Franca Breznika v zvezi z deficitarnimi poklici

Poslanec Državnega zbora Republike Slovenije Franc Breznik je na Vlado Republike Slovenije naslovil vprašanje v zvezi z deficitarnimi poklici.

V slovenskem gospodarstvu primanjkuje kader s specifičnimi znanji. Večinoma je to kader s področja strojništva, elektrotehnike, informatike, kemije in biotehnologije. V zvezi s tem kadrom je na trgu delo vedno večje povpraševanje kot je ponudbe in to ob dejstvu, da je v Republiki Sloveniji še vedno visoka stopnja brezposelnosti. Dejstvo je tudi, da je slovenski izobraževalni sistem naravnán tako, da ne izobražuje dosti tovrstnih kadrov, izobražuje pa presežek kadrov, ki kasneje niso zaposljivi, predvsem na družboslovnih smereh.

S tem v zvezi poslanec na Vlado Republike Slovenije naslavlja naslednja vprašanja:

- 1. Ali se Vlada RS strinja z zgoraj opisanim stanjem oziroma podpira ohranitev takšnega sistema?**
- 2. Kakšne ukrepe bo Vlada RS oziroma pristojna ministrstva sprejela, da se bo v slovenskem izobraževalnem sistemu omogočilo in stimuliralo usposabljanje kadrov za katere je povpraševanje na trgu dela?**
- 3. Kakšne ukrepe bo Vlada RS sprejela, da izobraževalni sistem ne bo »produciral« izobražencev, ki na trgu dela?**

Vlada Republike Slovenije podaja naslednji odgovor:

Uvodoma naj povemo, da je vpis v posamezni srednješolski izobraževalni program svobodna izbira vsakega posameznika. Naloga Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljevanju: ministrstvo) pa je, da z ustrezno mrežo šol ponudi kandidatom za vpis v srednje šole dovolj možnosti za izbiro med različnimi izobraževalnimi programi. Zagotovo pa ob razpisu mest za vpis v srednje šole poleg željam kandidatom sledimo tudi in predvsem potrebam trga dela. Kako ujeti ravnotežje med potrebami trga dela, med potrebami delodajalcev, željami dijakov in pa željami posameznih lokalnih skupnosti pa je sila zahtevno.

V želji, da bi čim bolj sledili potrebam gospodarstva in delodajalcev je ministrstvo ustanovilo tudi Koordinacijo za poklicno in strokovno izobraževanje, v kateri med drugim usklajujejo potrebe gospodarstva in preverjajo njihove potrebe še pred razpisom mest za vpis dijakov v srednje šole. Poleg tega imajo delodajalci možnost dati pobudo za spremembo poklicnih standardov in tudi za pripravo novih programov, saj je smisel in namen izobraževanja prav v tem. Res pa je, da se tudi delodajalci srečujejo z globalizacijo in hitrimi spremembami na trgu in težko napovedujejo potrebe za nekaj let naprej, saj je izobraževanje nekajletni proces. Za zdaj menimo, da so naši izobraževalni programi na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja zaradi modularne zasnove dokaj prilagodljivi, kar pa ne pomeni, da jim ne bomo dodali še nekaterih novih oblik, kot je vajeništvo, specializacija in podobno.

Rezultat dobrega sodelovanja z gospodarstvom je med drugim tudi priprava novega programa Metalurški tehnik, ki se je začel z letošnjim šolskim letom prvič izvajati na dveh srednjih šolah. Lansko leto so na ministrstvu prejeli kar nekaj pobud lokalnega gospodarstva, kot so podjetja Metal Ravne, Acroni, Talum Kidričevo, Skupina Impol, Livar Ivančna Gorica, Štore Steel,... za uvedbo programa Metalurški tehnik. Pobudam se je pridružila tudi Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtno -podjetniška zbornica, Naravoslovnotehniška fakulteta, tudi Zavod RS za zaposlovanje je v svojem mnenju navedel, da bi kandidati z izobrazbo Metalurškega tehnika na trgu dela zlahka dobili zaposlitev. Prejeli so tudi pismo podpore s strani predsednika strateškega sveta za metalurgijo, ki navaja, da je uvedba ustreznih programov s področja metalurgije nujni predpogoj za obstoj in rast metalurške industrije v srednjeročni perspektivi, saj je metalurgija sidro slovenske industrije.

Poleg tega se na potrebe trga dela odzivamo tudi s tem, da kljub izredno slabemu zanimanju s strani dijakov nekatere redke in deficitarne poklice ohranjamo v izvajanju. To pomeni, da se nek izobraževalni program kljub vpisu morda samo enega ali dveh dijakov vseeno izvaja. Po drugi strani pa brez zadržkov povečujemo obseg prvotno razpisanih mest na programih, kjer se izkaže, da je zanimanja kandidatov za programe, ki jih trg potrebuje, večji.

Vlada se potrebam trga dela med drugim prilagaja tudi z razpisom štipendij za deficitarne poklice, s čimer spodbuja vpis v te programe.

Sicer pa naj povemo, da se v tem šolskem letu na področju strojništva, kamor sodijo izobraževalni programi, kot so na primer Strojni tehnik, Oblikovalec kovin – orodjar, Avtokaroserist, Avtoserviser, Inštalater strojnih inštalacij, Izdelovalec kovinskih konstrukcij, Klepar – krovec, Mehanik kmetijskih in delovnih strojev, skupaj izobražuje 6.734 dijakov, od tega 2.074 v začetnem letniku, kar predstavlja 9,1 odstotka vseh dijakov.

Na področju elektrotehnike, kamor sodijo izobraževalni programi Električar, Elektrotehnik, Mehatronik operater, Tehnik mehatronike, Tehnik elektronskih komunikacij, se v tem šolskem letu izobražuje skupaj 4.785 dijakov, od tega 1.316 v začetnem letniku, kar predstavlja 6,4 odstotka vseh dijakov.

Na področju informatike, kamor sodita izobraževalna programa, kot sta Računalnikar in Tehnik računalništva, se v tem šolskem letu izobražujeta 3.602 dijaka, od tega 992 v začetnem letniku, kar predstavlja 4,8 odstotka vseh dijakov.

Ob tem velja dodati še, da kar nekaj srednjih šol izvaja tudi program Tehniške gimnazije s poudarkom na strokovnih predmetih s področja strojništva, elektrotehnike, informatike in gradbeništva.

Na kemijskem področju se v srednjih šolah v programih Kemijski in Farmaceutski tehnik izobražuje v tem šolskem letu 1.495 dijakov, od tega 392 v začetnem letniku. To predstavlja dobra dva odstotka vseh dijakov.

Področje biotehnologije pa je na nivoju srednjega šolstva zajeto v okviru programa Tehniške gimnazije – smer biotehnologija, ki se izvaja na treh srednjih šolah. V tem programu je v tem šolskem letu vpisanih skupaj 594 dijakov, od tega 156 v 1. letniku.

Iz podatkov izhaja, da na področjih, ki so izpostavljena v poslanskem vprašanju, ministrstvo vsako leto razpisuje kar nekaj mest, za dijake so ti izobraževalni programi zelo zanimivi, saj se jih v teh programih v tem šolskem letu skupaj izobražuje več kot 23 odstotkov. Zato težko govorimo o tem, da vlada oziroma pristojna ministrstva ne spodbujajo usposabljanja takšnih kadrov, kot jih potrebuje trg dela.

Nacionalni program visokega šolstva 2011-2020 določa, da bo v sodelovanju z visokošolskimi institucijami in višjimi strokovnimi šolami sistem terciarnega izobraževanja organiziran tako, da se bodo institucije v slovenskem prostoru v prihodnosti dopolnjevale, razvijale svoje prednostne plati in se pri tem povezovale v slovenskem in mednarodnem prostoru. Visokošolske institucije bodo same in v sodelovanju z družbo pripravljale take programe, ki bodo ustrezali potrebam in pričakovanjem prihodnjega razvoja družbe. Visokošolske institucije bodo izbirale svoje profile glede na svoje temeljno poslanstvo, vrste in ravni izobraževalne ponudbe ter doseganje odličnosti na izbranih področjih.

Na področju visokega šolstva je izpostavljena problematika v poslanskem vprašanju zelo aktualna in Vlada RS je že sprejela ukrepe, s katerimi bo analizirala potrebe po izvajanju posameznih študijskih programov na državni ravni.

V letu 2016 je Vlada RS sprejela sklep št. 00602-8/2014/31 z dne 28. 7. 2016, s katerim je določila MIZŠ kot odgovornega deležnika za zbiranje in analiziranje podatkov o potrebah po izvajanju posameznih študijskih programov na državni ravni. MIZŠ je v letu 2016 naročilo študiji o pripravi metodologije za analizo potreb po izvajanju študijskih programov na državni ravni (pri Inštitutu za ekonomska raziskovanja) in študijo izvedljivosti vzpostavitve nacionalnega sistema spremljanja zaposljivosti visokošolskih diplomantov pri Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, ki je del načrtovanja projekta »Vzpostavitev sistema za spremljanje zaposljivosti visokošolskih diplomantov v Sloveniji in posodobitev eVŠ« (v nadaljnjem besedilu: projekt), za katerega so zagotovljena sredstva v okviru Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020. Cilj projekta je na nacionalni ravni vzpostaviti sistem za spremljanje zaposljivosti diplomantov, ki bo v podporo spremljanju delovne sile glede na potrebe na trgu dela. Analitično orodje bo na voljo tako oblikovalcem visokošolskih politik, kot VŠZ, katerim bo v podporo pri samoevalvaciji in spremljanju kakovosti poučevanja (priprava in izvedba študijskih programov). Rezultat projekta bo nov analitični modul v okviru obstoječega informacijskega sistema eVŠ, ki bo uporabnikom na različnih ravneh (ministrstva, VŠZ, NAKVIS, javnost) omogočal vpogled v že pripravljene analize in izdelavo poročil po izbranih kategorijah. Poleg analize zaposljivosti diplomantov bo analitični modul eVŠ omogočal analizo obstoječih podatkov v eVŠ in analizo prehodnosti dijakov in študentov višjih strokovnih šol v visoko šolstvo na podlagi podatkov iz Centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja (CEUVIZ) in Državnega izpitnega centra.

Pravna podlaga za obdelavo podatkov za namen analize zaposljivosti diplomantov in prehodnosti v visoko šolstvo bo zagotovljena z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu, ki ga je Državni zbor RS sprejel 17. 11. 2016 in ga poslal v obravnavo v Državni svet.

Na **Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti** (v nadaljevanju: MDDSZ) se zavedajo neskladja med ponudbo in potrebami na trgu dela, kjer povpraševanje delodajalcev po določenih poklicih presega ponudbo in so v namen vpeljali različne ukrepe. Potreba po tem je navedena tudi v številnih strateških in drugih dokumentih Republike Slovenije in sicer:

- Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013-2022,
- Jamstvo za mlade, ki ga je sprejela Vlada RS 30.1.2014,
- Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v RS za obdobje 2013-2020,
- Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011-2020;

Eden od ukrepov za reševanje strukturnega neskladja je program Štipendije za deficitarne poklice. V ta namen je Vlada Republike Slovenije na 39. redni seji dne 4.6.2015 sprejela Politiko

štipendiranja za obdobje 2015 – 2019, katere glavni namen je spodbujanje vpisa mladih v izobraževalne programe srednjega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja, ki izobražujejo za deficitarne poklice. S tem se bo zagotovilo ustrezno število mladih z znanji potrebnimi za obstoj in razvoj posameznih gospodarskih panog. Namen programa je prispevati tudi k boljši zaposljivosti študentov, saj spodbuja vpis na izobraževalne programe, po katerih je potreba na trgu dela, ne pa zadostne ponudbe. S tem pa krepimo znanja in kompetence mladih, ki bodo pripomogla tako k boljši zaposljivosti kot tudi odpravi neskladja na trgu dela.

Reševanje težave smo se lotili večplastno in pri tem sodelujemo z različnimi partnerji (MIZŠ, ZRSZ, izobraževalnimi ustanovami itd.). Spremlja se stanje na trgu delovne sile in vpis mladih v vrste in ravni izobraževanja. Tako so podatki za pripravo deficitarnih področij in programov izobraževanja zbrani na podlagi:

- Sodelovanja z delodajalci (anketiranje na področju pridobivanja in potreb po kadrih ter težav, s katerimi se pri tem soočajo);
- Podatkov, ki jih zbira ZRSZ (povpraševanje delodajalcev, podatki o brezposelnih osebah, izdana delovna dovoljenja, napovednik zaposlovanja, pripravljen na podlagi izdanih delovnih dovoljenj itd.);
- Podatkov, pridobljenih s strani MIZŠ (razpis za vpis v srednje šole, podatki o vpisih itd.);
- Raziskave, ki jo je leta 2014 opravila Evropska komisija (*Mapping and Analysing Bottleneck Vacancies in EU Labour Market*) idr..

Na podlagi teh analiz in podatkov se je pripravil nabor deficitarnih področij in programov izobraževanja, vključenih v politiko štipendiranja. Ti podatki se vsako leto posodobijo in na podlagi zadnjih podatkov, se vsako leto pripravi ožji nabor/predlog izobraževalnih programov, za katere se bo podelila štipendija za deficitarne poklice v naslednjem šolskem letu, z namenom, da bi se čim bolj približali dejanskemu stanju na trgu dela in s tem čim bolj učinkovito reševali problematiko na področju neravnovesja na trgu dela.

Kot drugi ukrep v zvezi z izpostavljeno problematiko bo MDDSZ izvajalo regijske sheme kadrovske štipendije, katerih splošni cilj je šolanje mladih za potrebe gospodarstva, zaposlovanja v gospodarstvu in s tem preprečitev odseljavanja mladih iz regije. Izvajanje regijskih štipendijskih shem je z dodeljevanjem sredstev za sofinanciranje kadrovske štipendije delodajalcem namenjeno krepitvi kompetenc mladih na način povezovanja izobraževanja s potrebami delodajalcev, torej povezovanja izobraževanja z okoljem. Mladi tako že med izobraževanjem pridobivajo znanja, kompetence in spretnosti, ki jim bodo zagotavljale uspešno vključevanje na trg dela in v družbo.

Na kompetence in sposobnosti, ki jih potrebujejo zaposleni ali iskalci zaposlitve ves čas vplivajo različni procesi, kot so digitalizacija, globalizacija in demografske spremembe ter druge spremembe pri organizaciji dela. Vsi ti dejavniki lahko privedejo do neskladja na trgu dela, ki seveda vpliva na nižjo produktivnost in gospodarsko rast. Z boljšim načrtovanjem, ki temelji na analizi stanja človeških virov v podjetju je možno precej uspešno napovedati in oceniti potrebo po kadrih z namenom zagotovitve potrebnih kadrov, ki bodo imeli ustrezna znanja in sposobnosti za doseganje ciljev podjetja. Gre za pomembno nalogo menedžerjev v podjetjih, ki ima pomembne posledice na uspešnost posameznega podjetja in prav tako na učinkovitost izvajanja regijskih shem kadrovske štipendije.

Zato ministrstvo s finančno podporo, tj. s sofinanciranjem kadrovske štipendije delodajalcem, ki dodeljujejo kadrovske štipendije študentom v okviru izvajanja regijskih shem kadrovske štipendije pomembno vpliva na usklajevanje ponudbe in povpraševanja po kadrih, v smislu krepitve splošnih in poklicnih kompetenc mladih, s čimer se ti lažje odzivajo na potrebe na trgu dela ter na prožno prehajanje med izobraževanjem in delom. Z namenom dodatnega

spodbujanja mladih za izobraževalne programe srednjega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja, kot so opredeljeni v Politiki štipendiranja 2015-2019, ki jo je sprejela Vlada RS, je za takšne poklice predvidena tudi višja stopnja sofinanciranja s strani ministrstva.

Oba ukrepa se od leta 2016 izvajata v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju: MGRT) ne razpolaga s podatki o stanju kadrov na področjih, ki jih poslanec navaja.

MGRT že vrsto let izvaja ukrep sofinanciranja poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki ima tako kratkoročne kot dolgoročne učinke. V prvi vrsti dajemo dijakom možnost konkretnega dela v delovnem okolju in jim s tem omogočamo pridobivanje potrebnih poklicnih kompetenc, delodajalci pa lahko na ta način sooblikujejo in spoznavajo svoj bodoči kader. S tem na daljši rok zasledujemo cilj, da s pomočjo ukrepa zagotavljamo ustrezno število kvalitetnega kadra za potrebe gospodarstva, saj se dijaki poklicnega in strokovnega izobraževanja usposablajo v večjem delu za deficitarne poklice. Ne nazadnje želimo pozitivno vplivati tudi na povečevanje deleža vpisanih v poklicno in strokovno izobraževanje ter spodbuditi delodajalce, da verificirajo učna mesta in sklepajo individualne pogodbe z dijaki poklicnega in strokovnega izobraževanja.

MIZŠ in MGRT aktivno sodelujeta pri pripravi Zakona o vajeništvu, s katerim želimo zagotoviti posredovanje znanja, spretnosti in poklicnih zmožnosti, ki so potrebna za opravljanje poklica tako, da se v največji meri upoštevajo potrebe trga dela in omogoča nadaljnje izobraževanje, zagotavljati ustrezno usposobljen kader gospodarstvu in tako pospeševati zaposlovanje mladih in s povezovanjem izobraževanja v šoli in praktičnega usposabljanja na vajeniškem delovnem mestu spodbujati vključevanje gospodarstva v sistem izobraževanja.

Zakon bomo pilotno izvajali prav na področju deficitarnih poklicev (npr. oblikovalec kovin – orodjar, kamnosek, mizar, gastronom – hotelir, papirničar, papirniški tehnik, ...)